

Jaargang 5

10

Juni
2005

STEUNPILAR

Inhoud: Toch een mijlpaal voor de steunpilaar, Wat is er gebeurd sinds de laatste steunpilaar?, Groeëndag Flesschenberg, Opruimactiew scheuldergroeve, Vleermuis gedragscode, Willem van Schaik, De schuilplaats der bokkenrijders, Gegevens vleermuistelling 2004-2005, Financieel jaarverslag, Korte beschrijving van de mergelgroeves in en rond Sibbe, Vrienden van de stichting, Medewerkers van de stichting, Colofon.

STICHTING ir. D.C. van Schaik
BEHEER ONDERAARDSE KALKSTEENGROEVEN

Nummer 10 !

Toch een mijlpaal voor de steunpilaar.

Voor U ligt het tiende nummer van onze Nieuwsbrief "De Steunpilaar". Toch een feit om te vieren. De Stichting ir. D.C. van Schaik doet het goed en we mogen ons verheugen in een stijgende belangstelling in de regio, maar zeker ook daarbuiten. Het is gebleken dat het een aantal jaren duurt voordat men kan zeggen dat iets bestaansrecht heeft en gezien hetgeen onze stichting in nauwe samenwerking met de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeves (SOK) heeft bereikt, mogen we toch wel stellen dat we ons bestaansrecht inmiddels dubbel en dwars verdient hebben. Na nummer tien gaan we voor nummer twintig en na nummer twintig op naar de dertig. Het is altijd fijn iets in het vooruitzicht te hebben. De stichting bestaat bij de gratie van al haar vrijwilligers en sponsors. Zonder hen was al hetgeen wij doen en voorstaan niet mogelijk. Het feestje dat wij in alle stilte vieren is eigenlijk hun feestje. Uw feestje dus! Van harte gefeliciteerd! Op naar de twintig!

Bij deze willen we van de gelegenheid gebruik maken om U voor te stellen aan een nieuwe vrijwilliger, namelijk aan de nieuwe redacteur van deze nieuwsbrief. Het is Jacquo Silvertant, bij een aantal van u wellicht bekend vanwege zijn publicaties en documentaires over ondergrondse zaken. Jacquo is tevens bestuurslid van de SOK. Jacquo is van huis uit cultuur-historicus en heeft de onderaardse kalksteengroeves als zijn onderzoeksthema. Vanaf nu zal de samenstelling van deze nieuwsbrief door Jacquo worden gedaan. Wij wensen hem daarbij veel succes en we hebben het volste vertrouwen erin dat hij zich vol overgave aan zijn taak zal wijden. Maar.....U weet het.....zonder Uw bijdragen hebben we geen nieuwsbrief. Blijf Uw stukjes of foto's dus insturen!

Rest ons alleen nog U veel leesplezier te wensen met deze Steunpilaar. We hopen dat het U stimuleert om onze stichting ook de volgende tien nummers te blijven steunen.

Het Bestuur.

Wat is er gebeurd sinds de laatste steunpilaar?

GROEVENDAG FLESSCHENBERG

Zoals iedere Steunpilaar treft u een overzicht van hetgeen er binnen de stichting gebeurd is sinds het verschijnen van de vorige Steunpilaar. En kort samengevat komt het neer op: "veel". We hebben in september de succesvolle Groe vendag in de Flesschenberg gehad. Hiervan treft u in deze Steunpilaar een verslag aan dat gemaakt is door de Berregmennekes, een groep enthousiaste berglopers uit de Sint Pietersberg die al jaren trouw naar onze groe vendag komen. De Groe vendag in de Flesschenberg werd voorafgegaan door een opruimactie zodat wij onze gasten op een goede manier konden ontvangen. Tijdens de Groe vendag werd de groeve door ongeveer 60 mensen bezocht.

De catering was wederom geweldig en de ontvangst door de familie van Leeuwen was ook weer erg hartelijk. Wij danken hun dan ook voor de uitstekende medewerking. Ook in het afgelopen half jaar heeft het algemene bestuur en de medewerkers van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg een bezoek aan onze groeven gebracht. Onze moederorganisatie werd zeer goed ontvangen dankzij wederom de perfecte catering door Carla en Wil, maar zeker ook vanwege de interessante rondleidingen door de Scharnderberg en de Nieuwe Groeve.

BESTUURSWIJZIGINGEN

Ook bestuurlijk zijn er wat zaken veranderd. Per 1 juli heeft Pi re Hardy zijn functie al penningmeester neergelegd. Zijn taak als penningmeester wordt per 1 juni 2005 overgenomen door de huidige secretaris, Desir e Schoenmakers. Het secretariaat wordt aansluitend door Wilfred Schoenmakers overgenomen. Deze stoelendans resulteert in een bestuur van drie personen waarbij de belangrijkste taken vervuld zijn. Wilfred Schoenmakers zal naast zijn taak als secretaris ook de contacten met de beheerders en de Technische Commissie op zich nemen. Wij danken Pi re voor de vele jaren dat hij het penningmeesterschap heeft bekleed. Hij heeft ons in de begintijd

van de stichting uit de brand geholpen omdat wij dringend op zoek waren naar een penningmeester. Pi re heeft altijd aangegeven onze financiën te willen beheren, maar het financiële beleid vond hij een taak voor de andere bestuursleden omdat het hem volgens zijn zeggen aan de kennis over de groeven ontbrak. De vele jaren dat hij het penningmeesterschap vervuld heeft, is Pi re getuige geweest van de geboorte en groei van de stichting naar de goed draaiende vrijwilligersorganisatie van nu. Op bestuurlijk vlak heeft de stichting sinds afgelopen najaar nieuwe statuten. In de statuten zijn enkele kleine veranderingen aangebracht die beter passen bij de uitbreidende organisatiestructuur van de stichting. Iedereen die belangstelling heeft voor deze statuten kan ze bij het secretariaat opvragen.

INBRAKENGOLF

Sinds het afgelopen najaar worden de groeven van de stichting geteisterd door inbraken. In oktober is van de poort naar de Nieuwe Groeve een spijl half doorgezaagd en het hekwerk rondom deze groeve werd vernield. Alles is inmiddels weer hersteld. In oktober is ook meerdere malen het nieuwe hekwerk rondom de Heerderberg open geknipt. Met de politie is overleg geweest hoe we dit in de toekomst kunnen voorkomen. Een andere groeve die in oktober door ongewenste bezoekers werd opengebroken is de Fallenberg. In november was het de beurt aan het Houbenbergske om inbrekers op bezoek te krijgen. In de maanden van januari tot en met maart namen de inbraken tsunami vormen aan. Er werd wel iedere week in een groeve ingebroken. En telkens een andere groeve. Blijkbaar gaat het hier om een groep mensen die de groeven systematisch aflopen en openbreken. We hebben geprobeerd met deze groep in contact te komen via bordjes, briefjes en internet, maar dit heeft geen resultaat gehad. Deze groep heeft blijkbaar geen behoefte aan legaal berglopen en vernielt liever andermans eigendom. Dankzij de inzet van de vrijwilligers van de stichting en het materiaal van de technische commissie zijn alle vernielingen die als gevolg van de inbraken gepleegd zijn weer opgelost.

HET MOOISTE PLEKJE VAN....

In het kader van het NCRV programma "de mooiste plek van Nederland" was de Van Schaikstichting mogelijke begunstigde van een geldprijs. Gedurende een aantal weken konden mensen stemmen wat zij de mooiste plek vonden. Helaas is de Sint Pietersberg uiteindelijk niet gekozen en dus is de bijbehorende geldprijs jammerlijk aan onze neus voorbij gegaan. Wij hadden er wel een zeer goede bestemming voor in gedachte gehad. Zeer tevreden zijn wij natuurlijk wel met de media aandacht die nationaal aan de mergelgroeven werd gegeven. De fotograaf

Guido Paulussen heeft ons een grote dienst bewezen door ons hiervoor voor te dragen. Wij zijn hem daar dan ook zeer erkentelijk voor.

WIJZIGINGEN GROEVENBEHEER

Ook op het gebied van groevenbeheerders is er het een en ander gebeurt. Voor de groeven Keldertjes Slavante en voor Groeve de Keel zijn nieuwe beheerders gevonden. Uit de leden van de SOK hebben zich vele kandidaat leden aangemeld en het bestuur heeft besloten dat als nieuwe beheerders benoemd zijn Wil Ramaekers voor de Keldertjes Slavante en Luck Walschot voor Groeve de Keel. Luck zal de groeve in teamverband gaan beheren omdat deze groeve door zijn omvang te veel werk met zich meebrengt om door één iemand beheerd te worden. Wij zijn tot slot Wilfred Schoenmakers en Ton Breuls erkentelijk voor de rol die zij op zich hebben genomen als tijdelijke beheerders van beide groeven.

De Fallenberg heeft inmiddels ook een nieuwe beheerder. Valère Ceulen heeft na alweer enkele jaren beheerder te zijn geweest, besloten het beheerderschap aan een jonge generatie over te dragen. Pim Houben heeft deze taak nu op zich genomen.

GENOOTSCHAPSDAG 2005

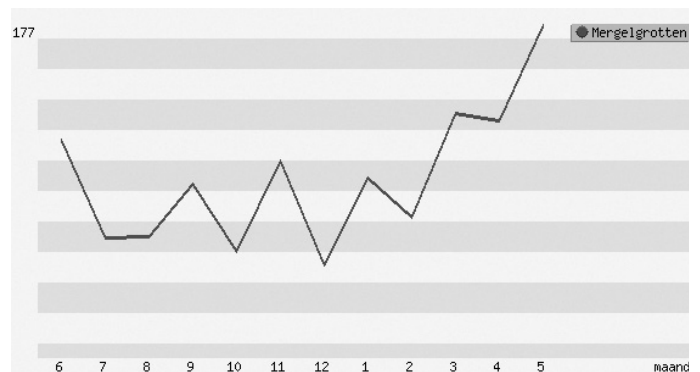
Op zaterdag 12 februari 2005 heeft de Van Schaïkstichting samen met de SOK deelgenomen aan de Genootschapsdag in Roermond die door onze moederorganisatie, het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, werd georganiseerd. Er waren enkele lezingen waarbij de groeven een centrale rol speelden. Zo hield John Hageman een lezing over het onderzoek in het Houbenbergske die bij onze stichting in beheer is. Verder

was er een lezing van Ludy Verheggen over de aankomende nieuwe Gedragscode ten behoeve van vleermuisbescherming in mergelgroeven. Hierover elders in deze Steunpilaar meer. De Van Schaïk stichting en de SOK bemanden gezamenlijk een stand tijdens de genootschapsdag in de personen van Rob Heckers, bestuurslid van de SOK, Joep Orbons, bestuurslid van de Van Schaïkstichting, John Hageman en Peter Jennekens. Er was aardig wat belangstelling voor de stand en vooral de contacten met andere groene organisaties zijn weer verder aangehaald.

DE WEBSITE

De website van de stichting begint aardig uit te dijen. Van de groeven staan er korte of uitgebreidere omschrijvingen in en van alle activiteiten staat er een korte beschrijving met bijbehorende foto's. Verder zijn er op de website veel leuke feiten en feitjes over de stichting te vinden. Niet alleen de mensen van de stichting zelf vinden de website boeiend. De website wordt over het algemeen veelvuldig bezocht. Per maand zijn er ongeveer 100 geregistreerde bezoekers. Dat is ruim drie per dag. In de afbeelding treft U de bezoekersstatistiek aan van Nedstat met daarin de gegevens van het afgelopen jaar. In de grafiek ziet u de maanden, beginnend in mei 2004, lopende tot en met april

2005. De bezoekers komen overwegend uit Nederland en België en er wordt veelvuldig naar de beschrijvingen van de groeven gekeken. Meer kunt U zelf nalezen op: www.vanschaikstichting.nl

OPRUIMACTIES

In april zijn er twee grote opruimacties geweest in de Scheuldergroeve waarover elders in deze steunpilaar meer te lezen is. Ook in de Keel is een opruimactie geweest. Hierover zal in de volgende Steunpilaar meer te lezen zijn.

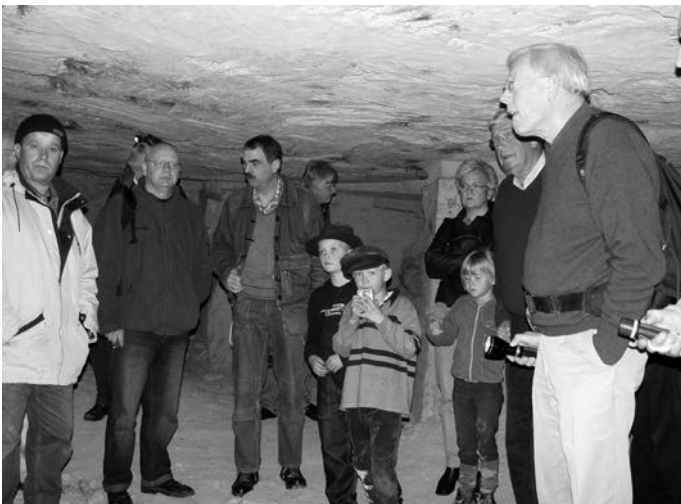
PERSONALIA

Zeker moet nog vermeld worden dat onze secretaris Wilfred in april jongstleden aan de Universiteit Maastricht gepromoveerd is op een economisch onderwerp. Hij mag zich, na jaren harde studie, vanaf nu Doctor noemen. Wilfred van harte gefeliciteerd en een applausje is op zijn plaats.

Groevendag Flesschenberg 25 september 2004.

Door Charly Jongen,
Lid van het Gilde der Berregmennekes, Maastricht.

Nadat iedereen een plek voor de auto had gevonden, werden de deelnemers aan deze groevendag ontvangen in een mooi ingerichte, verwarmde ruimte van de Flesschenberggroeve in Sibbe. Wij, de Berregmennekes, voelden ons meteen thuis: een kamer in een groeve. Onderstaand een kort verslag van die mooie 5e Groevedag van de Van Schaik stichting. De opening werd, hoe kan het ook anders, vakkundig verricht door Joep Orbons. Na iedereen verwelkomd te hebben memoreerde ook hij de unieke lokatie met de opmerking: dit zal wel nooit meer voorkomen, zo'n mooie ruimte om te starten. Ook werd kort stilgestaan bij het overlijden van Ad Lagas in april 2004. Na deze opening werd de groep aanwezige belangstellenden in tweeën gedeeld, omdat er twee activiteiten gepland waren: een geologische les en een rondgang door de groeve. Ondergetekende zat in de groep die eerst geologie ging studeren en daarna een rondleiding

kreeg. De andere groep kreeg beide items in omgekeerde volgorde. Voor de les geologie werd dr. Roland Bekendam van GeoControl uitgenodigd. Hij wist zijn publiek te boeien met een duidelijk verhaal over stabiliteit en gevaaren in een mergelgroeve. Om een en ander duidelijk te laten werden tekeningen en foto's vertoond via een laptop. Aan bod kwamen al dan niet bekende fenomenen zoals kruip en spat, roofofbouw in een groeve en de vaak desastreuze gevolgen daarvan, en uiteraard de orgelpijpen of "eerdpiepe" zoals we in Limburg meestal zeggen. Het allermooiste was dat de opgedane kennis meteen in de praktijk werd getoetst, want er volgde een rondgang door een klein deel van de groeve, waarbij genoemde verschijnselen konden worden waargenomen. Zeer leerzaam! Na ongeveer een uur werd dit deel afgesloten en ging onze groep de groeve verkennen onder leiding van Jan Laumen. Hierbij kwam het cultuurhistorische aspect van deze groeve aan bod, en al snel bleek de grote kennis van Jan. De groeve werd ontgonnen vanaf 1750 en er werd gewerkt tot ca 1840. Na de oorlog in 1946 werd er hier en daar nog roofofbouw gepleegd, waardoor een deel van de groeve instabiel is. Zoals vaak ook hier opschriften, zowel uit de tijd dat hier werd gewerkt als uit tijden van oorlog (1794/95 en 1944). Opvallend is dat zelfs mensen van verder weg (o.a. IJzeren) hier in 1944 schuilden voor het oorlogsgeweld. Ook een geheime ondergrondse duiventil werd bezocht. Hier werden in de Tweede Wereldoorlog clandestien duiven gehouden. Dit was destijds namelijk verboden. Halstergaten in de wanden geven aan dat hier ook vee ondergebracht werd. Ook deze rondgang was zeer leerzaam en verhelderend. Last but not least dank aan de familie Van Leeuwen voor de geweldige ontvangst in hun groeve, het was echt uniek !

Opruimactie Scheuldergroeve.

door Peter Jennekens,
beheerder Scheuldergroeve.

Op zaterdag 9 april heeft er een opruimactie plaatsgevonden in en om de Scheuldergroeve. Deze groeve staat sinds april 2004 onder beheer van de van Schaikstichting, mede dankzij de welwillende medewerking van de eigenaar van de groeve, dhr. Verhey uit Scheulder. De geplande opruimactie was eigenlijk een logisch vervolg op reeds eerder uitgevoerde werkzaamheden. Zo heeft men dankzij subsidie van het IKL, de bijna volledig dichtgestroomde ingang van de groeve vrij gegraven, keermuren van mergelblokken opgetrokken om weer dichtstromen te voorkomen en een hekwerk in de twee ingangen geplaatst, waar

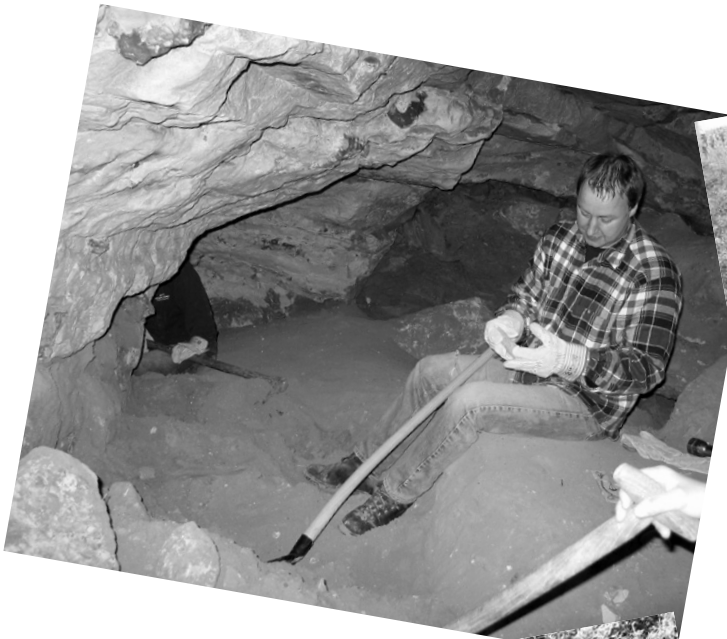
van een als toegangspoort fungeert. Ook werden struiken en bomen rondom de groeve onder handen genomen. Het vleermuisseizoen brak echter aan en de hoognodige opruimactie werd uitgesteld tot zaterdag 9 april 2005. Veel voorbereiding was er niet nodig. De stichting had al verschillende opruimacties achter de rug en wist dus uit ervaring, wat er die dag aan materieel aanwezig moest zijn. In en om de groeve moest zwerfpuil worden opgeruimd, twee hekwerken worden geleverd en in de groeve van een oude uitgelopen aardpijp, die de doorgang belemmerde, een stuk worden weggegraven. Ik had gehoopt op een

tiental helpers en tot mijn verbazing hadden zich, ondanks dat er geen officiële oproep in de SOK-info had plaatsgevonden, toch 15 mensen aangemeld. Als sommige mensen die anders ook altijd meehelpen niet door omstandigheden waren verhinderd, waren het er nog meer geweest. Zoals afgesproken was iedereen tegen tien uur voor de boerderij van de heer Verhey aanwezig, zelfs iemand uit Itteren. Henk Ramakers had gezorgd voor zijn aanhangwagen en deze lag vol met “schurreskarren”, houwelen, hakken, verf, planken, water, enz. We mochten gelukkig met alle spullen over het erf van dhr. Verhey en vervolgens via zijn weilanden naar de groeve. Omdat er die dag

ook gefilmd zou worden door twee mensen van het Europese subsidieprogramma SOS2 zag iedereen er op zijn paasbest uit, gewassen en gestreken. De eerste hindernis die genomen moest worden was het naar beneden dragen van alle spullen langs een spekgladde helling. Beneden angekommen werden alle spullen gesorteerd en een werktafel opgesteld. Joep Orbons, die een welkomsspeech wilde houden, moest even wachten omdat twee mensen, Simone Frissen en Rik Bastiaens, uit de groeve gehaald moesten worden. Die waren al druk aan het graven. De wil om iets te presteren was duidelijk aanwezig. Na een taakverdeling kon iedereen aan de slag. Buiten de

groeve was het heerlijk werken. Ondanks de slechte weersvoorspelling scheen het zonnetje. De groeve ligt in een prachtig door regenwater uitgeschuurd dal, omgeven door bomen en struikgewas. Je hoorde alleen het ruisen van de wind en het fluiten van de vogeltjes. Dit werd plots overstemd door het gepruttel van een aggregaat, want er moest stroom voor de schuurmachines en licht komen. Tegen één uur werden de werkzaamheden onderbroken en werden wij aangenaam verrast door een uitgebreide maaltijd, verzorgd door Carla en Wil Ramaekers. Er was voor elk wat wils en na drie kwartier lekker eten en genieten van de rust, bestond het restant van de maaltijd uit een eenzaam overgebleven appeltje. Na het versterken van de inwendige mens werden de werkzaamheden weer hervat. Tegen halfvier was eigenlijk alles wat gedaan moest worden klaar. Alleen het afsluiten van de groeve restte nog. Nu bleek ook waarom de twee schilders John Hageman en Jacques Maes het laatste kwartier aan het gniffelen waren en de spijlen rondom het slot flink “ingesausd” hadden. Om het hangslot in te hangen moest men dit namelijk tussen de spijlen doorwurmen en de twee heren hadden dus al voorpret. “Unne Bok” laat zich echter niet snel vangen, zeker niet door twee “Sjenge”. Vuilniszakken om de armpjes en het zaakje was zo gepiept. De twee schilders

beteuterd achterlatend. We kunnen terugkijken op een geweldige dag, waarbij veel werk is verzet en het resultaat er mag zijn. Buiten het feit dat de groeve door de reeds eerder uitgevoerde opknapbeurt en door deze opruimingsactie er nog beter bij ligt en zo een positief visitekaartje afgeeft, voor datgene waar het SOK en de van Schaik stichting voor staan, is zo een dag ook goed voor de onderlinge saamhorigheid van de leden. Het was dan ook een gezellige dag, waarbij veel werd gelachen. Nogmaals wil ik iedereen bedanken die deze dag hebben meegewerkt, met name: Simone Frissen, Rik Bastiaens, Joep Orbons, Jeffrey Orbons, Henk van Vliet, Jo Pantekoek, Rob Heckers, Martin Hoogerwerf, Aad Blokland en de Gronoma-leden Ger Wishaupt, John Hageman, Jacques Maes en Henk Ramakers Verder Marcel Weiland, die alles op film heeft vastgelegd en nogmaals Henk Ramakers, die samen met de Technische Commissie gezorgd heeft voor al het benodigde materiaal en tevens moet ik zeker Carla en Wil Ramaekers niet vergeten, die gezorgd hebben voor het versterken van de inwendige mens.

Met dank aan John Hageman voor het nakijken van dit artikel.

Vleermuis gedragscode.

door Joep Orbons.

VLEERMUIZEN

Eén van de belangrijkste bewoners van de groeven, zeker in de winter, is de vleermuis. Vleermuizen zijn mooi om te zien, zo sereen als ze hangen aan de kleinste richeltjes en zo stilletjes weggekropen ze zitten in kieren en scheuren. Ze hebben dan helemaal niets van het vampierimago dat hen vaak wordt toegedicht. In de overwinteringsperiode van 1 oktober tot 1 april houden de vrijwilligers van de stichting altijd veel rekening met de vleermuizen, maar het is soms ook wel eens lastig om zo voorzichtig te moeten zijn in een groeve. Er werd in het verleden reeds veel gezegd over wat wel en niet kan met betrekking tot vleermuizen en groeven tijdens de overwinteringsperiode. Menigee had hier zo zijn eigen mening over maar er werd nooit een zinvolle overeenstemming daarin bereikt. Daarom is er vorig jaar een werkgroep gevormd waaraan de SOK, de Van Schaik stichting, de Zoogdieren werkgroep van het Natuurhistorische Genootschap, de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ) en de vleermuis telgroepen deelnamen. In enkele discussieronden heeft deze groep gepraat over allerlei “vleermuiszaken”. Daardoor werden er bijvoorbeeld een aantal misverstanden tussen de SOK en de vleermuis mensen uit de wereld geholpen. Het belangrijkste resultaat van de discussie was echter dat de groevenliefhebbers en

de vleermuisliefhebbers erachter kwamen dat ze hetzelfde doel nastreven, namelijk het behoud van de groeven met al haar waarden en dus ook de bescherming van de daar wonende vleermuizen. De discussies hebben geleid tot een gedragscode die door Ludy Verheggen en Joep Orbons werd opgeschreven. Er staat heel duidelijk in aangegeven wat wel en wat niet kan in de groeven met betrekking tot de vleermuizen. De code staat inmiddels op de websites van de SOK, de Van Schaik stichting en de VZZ. Ook kan hij bij het secretariaat van de Van Schaikstichting worden opgevraagd.

WAT STAAT ER IN DE GEDRAGSCODE?

Voornamelijk dingen die wij al weten en die we al langer toepassen, maar waarvan het nu goed is dat ze als gedragsregels in een code zijn vastgelegd. Daarnaast is het goed dat nog eens onderstreept wordt dat vleermuizen niet gestoord mogen worden in hun winterslaap. Het jaar wordt in drie delen gesplitst: In het voorjaar en de zomer (1 april tot en met 1 augustus) zijn er geen of nauwelijks gebruiksbeperkingen. Als er dan nog vleermuizen aangetroffen worden, moeten die natuurlijk met rust gelaten worden. En verder mogen geen dingen gedaan worden die

de groeve verslechteren als verblijfplaats voor de vleermuizen. Men moet dan denken aan zaken zoals vuurtjes stoken e.d. In het najaar (van 1 augustus tot 1 oktober) kunnen de normale activiteiten doorgaan. Omdat de vleermuizen in deze periode hun overwinteringsplaatsen gaan zoeken, moeten er dan geen grootschalige werkzaamheden aan poorten e.d. meer plaatsvinden. In de winter val-

len de groeven onder het régime “RUST!”. Dat wil zeggen dat de recreatieve bezoeken beperkt zijn tot een of twee bezoeken per maand en dat er maar beperkt gebruik van petroleumvergassers gemaakt mag worden. Verder is de grootte van de bezoekende groepen beperkt en mogen er sowieso geen verstorende werkzaamheden plaatsvinden.

Normale beheer werkzaamheden zoals contr^les kunnen wel gewoon doorgaan. In de gedragscode zijn de groeven ingedeeld in drie categorieën die oplopen van “zeer gevoelig” tot “minder gevoelig”. Afhankelijk van deze indeling worden bepaalde maatregelen wat strikter gehanteerd. Verder wordt in de code aangegeven dat veel over de vleermuizen nog onbekend is en dat meer onderzoek wenselijk is. Voor leden van de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven is deze opmerking bedoeld als een uitnodiging (een oproep zelfs!) om vleermuisonderzoek te gaan doen. Voorstellen hiervoor kunnen worden ingediend bij de SOK en/of de Zoogdierenwerkgroep. De van Schaik stichting ondersteunt deze oproep dan ook van harte. De gedragscode geldt voor de groeven die door de Van Schaikstichting beheerd worden. Wij hopen uiteraard dat andere groeve eigenaren zich ook zullen gaan conformeren aan deze code. Bovenstaande is slechts een samenvatting van de gedragscode. Voor de complete tekst verwijs ik naar de eerder genoemde websites.

Met dank aan iedereen die meegewerkt heeft aan het opzetten van deze gedragscode.

Willem van Schaik.

door Joep Orbons.

Onlangs hield ik voor de Steunpilaar een interview met Willem van Schaik Willem is de zoon van David van Schaik Bij U allen wel bekend als de pionier van het Sint Pietersberg onderzoek. Net als zijn vader ooit was, is Willem nog steeds verknocht aan de 'berg'. Hij werd dan ook al op jonge leeftijd door zijn vader meegenomen op diens onderaardse tochten. Ik vroeg hem natuurlijk meteen naar zijn eerste ondergrondse ervaringen. Willem herinnert zich dat nog als de dag van gisteren en eenmaal op zijn praatstoel komen de anekdotes en bijzondere informatie over de berg als vanzelf naar boven.

“Vader was in 1910 afgestudeerd als electrotechnisch ingenieur in Delft. Ik werd in 1921 geboren. We woonden toen nog in Arnhem. Mijn eerste ervaring met de berg was tijdens de winter van 1928/29. Mijn vader werkte toen aan de tunnel door de Sint Pietersberg. In de kerstvakantie mocht ik met vader meer naar Maastricht waar we in een hotel op de Markt verbleven. Die kerstvakantie zal ik nooit vergeten. Het was voor mij een geweldige ervaring.”

Willem is daarmee dus al meer dan 75 jaar bergloper.

Op 1 april 1930 verhuisde het gezin naar Maastricht en zo had Willem iets wat andere vriendjes dus niet hadden namelijk de hele Sint Pietersberg als speelterrein. Maar alleen spelen is niet leuk dus zijn vriendjes mochten ook mee op die ondergrondse tochten.

“In 1932 kreeg vader een opdracht om in de berg foto-opnames te maken. Ik ging mee om te helpen bij het fotograferen van het bovenste deel van het Slavantestelsel. Die delen werden eerst geïnventariseerd en daarna opgevuld met vliegafval uit de schoorstenen. Voor de foto's gebruikten we 13x18 glasplaten. Ik moest helpen met het uitlichten van de gangen. Dit hield in dat ik magnesiumpoeder en kaliumchloraat moest mengen en vervolgens aansteken hetgeen een felle flits gaf want het goedje was zeer explosief. Gelukkig ging het altijd goed. We hanteerden de norm van een bepaald aantal schepjes poeder per vierkante meter gang dat uitgelicht moest worden.”

In 1933 werd het werk aan de tunnel afgerond. Tijdens het werk had van Schaik senior de vleermuizen ontdekt en hij ging nu ook lezingen houden over deze bijzondere diersoort. Zo kwam hij in 1935 in contact met vleermuisonderzoeker Bels. Tot dan toe was hij altijd freelance electro-technisch ingenieur geweest. Ook had hij aandelen in de Kalkmergel Maatschappij Sint Pietersberg. De geplande tunnel door de Sint Pietersberg was eerst als kabelbaan bedoeld waarvoor men aanvankelijk een electrotechnicus zocht. De opdracht lag bij Melotte die vervolgens van Schaik de opdracht gaf om de tunnel te ontwerpen. "U bent ingenieur, dus U moet dat kunnen ontwerpen", werd er gezegd. Toen in 1933 het werk aan de tunnel klaar was, raakte van Schaik werkeloos omdat zijn assistent bij de Kalkmergel Maatschappij werd aangesteld en niet hij, die dure Hollandse protestant.. De pastoor kon wel werk voor hem regelen, maar van Schaik weigerde om katholiek te worden. Uiteindelijk kreeg hij van een ministerie opdracht om in Parijs onderzoek te doen naar oude archieven, kaarten, maquettes, etc. Hij schreef daar rapporten over en stuurde die naar het LGOG en andere instanties in Zuid-Nederland. Van Schaik reisde graag en vooral als de belasting betaald moest worden zorgde hij er vaak voor dat hij op pad was. Het was dan zijn vrouw die de schulden moest regelen. David van Schaik was dan wel hoofdingenieur, maar het was armoe troef, omdat hij maar af en toe werk had en te eigenzinnig was om regulier werk aan te nemen. Zijn boekenkasten bijvoorbeeld bestonden uit sinaasappel kistjes.

"Ik verdiende zo af en toe wat bij. Eén gulden vijftientig om precies te zijn. Daar gaf ik dan één gulden van aan moeder en een kwartje hield ik zelf. In die dagen kostte een paar schoenen al gauw /1,50. Het schoolreisje kostte een kwartje en zelfs daar hadden we geen geld voor. Soms hadden mijn ouders zo weinig geld dat ik naar een vriendje werd gestuurd om te spelen zodat ik daar dan misschien wat te eten kreeg. Vader kon geen financieel beheer voeren. Op gegeven moment gidste ik de hele dag om maar wat geld te verdienen. Ik gidste in het Noordelijk gangenstelsel. De Zonneberg werd door Ceulen geëxploiteerd. Toen ik 13 of 14 jaar oud was, heb ik zelfs nog regelmatig ge-oberd bij Chalet Bergrust."

In 1935 verhuisde de familie van Schaik naar de Bemelerweg. Vader van Schaik had inmiddels ook inkomsten uit lezingen voor verenigingen en bedrijven. Wim was daar vaak bij om de projector te bedienen. Dit was nieuw dat hij dat deed, vader deed dat voorheen zelf. Deze lezingen sloten aan bij het onderzoek van de gebroeders Bels met als gevolg dat er door dit werk ook belangstelling kwam vanuit het buitenland.

"Vader schreef een aantal publicaties, waaronder de dikke St.Pietersberg. Om aan eten te komen moest mijn moeder alle zeilen bijzetten. Zo werden wij naar de biscuitfabriek gestuurd om voor 5 cent een kussensloop vol met misbaksels van ijskoekjes te kopen. Dit diende dan

weer voor een hele tijd als 'brood'. De kleding werd vanzelfspreken van het ene op het andere kind gedragen. Van pa, naar zus, naar mij."

Aan het einde van de jaren 30 kwam vader van Schaik in het bestuur van stichting Het Limburgs Landschap. Zijn lidmaatschap gebruikte hij om de mergelgroeven enige bescherming te geven. Zo zette hij een commissie op die het Waalse, Vlaamse en Nederlandse deel van de Sint Pietersberg beschermde. Rond diezelfde tijd werd Willem opgeleid als electricien. Het jaar daarop ging hij eerst op de elektrische werkplaats van de PLEM werken. Daarna werd hij ondergronds hulp electriciën op de Oranje Nassau mijn 2. Op de mijn werd hem de kans gegeven ook echt te studeren voor electriciën. Willem kon beginnen op de 1e klas van de MTS (de latere HTS, nu de Hogeschool Zuid) met de opleiding electrisch onderhoud. Tijdens de bezettingsjaren was Willem nauw betrokken bij de smokkel van Joodse mensen, geallieerde militairen en onderduikers door de gangenstelsels van de Sint Pietersberg naar België. In 1944 ging hij naar Rotterdam waar hij een baantje had als ketelsjouwter bij de voedselvoorziening. Na de oorlog had hij echter de kans om zijn opleiding af te maken en in 1947 slaagde hij aan de HTS. Na zijn afstuderen kon hij direct aan het werk bij Staatsmijnen als opzichter. Hij was 26 jaar, had ervaring ondergrond en goede papieren. In 1948 zou hij echter naar Philips in Eindhoven gaan. De cultuur in de mijnen trok hem niet en Willem had geen zin om in een opzichterswijk te wonen. Omdat hij graag opkomt voor de mensen is hij eenmaal bij Philips lid geworden van de ondernemingsraad en hoewel hij geen lid van de vakbond was werd hij wel hun vertegenwoordiger. Hij heeft al die jaren bij Philips actief gevochten voor vele mensen. In 1951 bouwde hij een demonstratie-laboratorium voor toepassing van moderne verlichting welke vervolgens dertig jaar

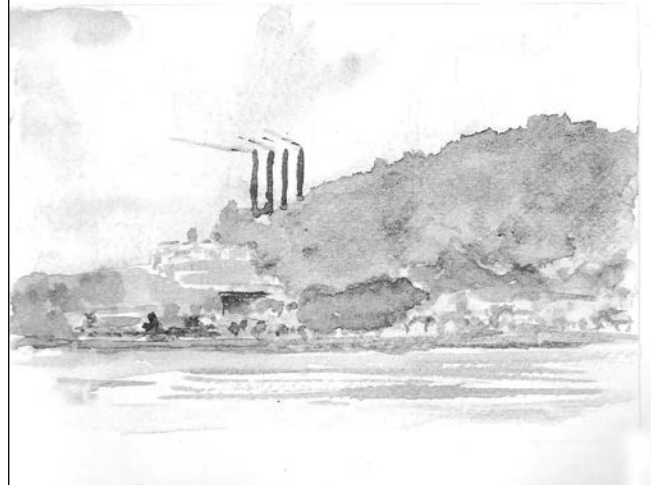
in gebruik is geweest. Inmiddels is hij al lang met pensioen, maar 8 jaar geleden heeft Willem het Philips museum, uit 1891, opgericht waar hij zelf ook nog geregeld rondleidingen geeft. Wij kennen hem vooral in verband met de berg, maar het moge duidelijk zijn dat Willem van Schaik een bewogen leven achter de rug heeft. Toch neemt de berg een speciale plaats in in zijn hart. Hijzelf is inmiddels een bron van kennis over de gangenstelsels zoals die er inmiddels meer dan zestig jaar geleden nog waren.

“Vroeger was de berg een gebruiksvoorwerp, geen waardeobject. Er was nauwelijks kennis aanwezig over de gangenstelsels en in de meeste groeven werden nog op grote schaal champignons gekweekt. Vroeger was er ook een grote sociale contrôle door de boeren die de grotten gebruikten voor de opslag van o.a. veldgewassen. Het berglopen verschildte natuurlijk wel met tegenwoordig. Rond 1940 werd het slechts door enkelen gedaan en dan vaak toch uit wetenschappelijke interesse. Men durfde ook niet echt diep naar binnen te gaan en men beschikte niet over de lampen die men nu heeft. Er is tegenwoordig een grotere nieuwgierigheid en een hoger maatschappelijk bewustzijn. Daarnaast bestaan er tegenwoordig plattegronden van de groeven die voor iedereen beschikbaar zijn. Daarom is het behoud en beheer ook zo belangrijk. Wij gebruiken de berg, in tegenstelling tot bijvoorbeeld

VERLOREN SCHOONHEID

Een serie afbeeldingen van de gangen stelsels uit de reeds door afgraven verdwenen gebieden van de “Sint Pietersberg”

In aquarel, uit herinnering, samengesteld door Willem C.L. van Schaik

Engeland en Frankrijk, voor educatieve doeleinden. Daarnaast vallen de groeven nu binnen een soort van schoonheidsbesef en genieten we van de stilte die in de gangen heerst. Na meer dan 75 jaar bergloper geweest te zijn ben ik intens dankbaar voor het feit dat ik dit al die tijd heb mogen en kunnen doen. Nog steeds steek ik in de berg altijd een kaarsje aan als symbool van het eigen 'ik' en omdat licht zo belangrijk is. Het is een diep gevoel van warmte die van binnenuit komt. Ik zie het verblijf in de berg als de achterkant van de spiegel van het leven. Berglopen is meer dan ontspanning. Het kan jezelf maar ook anderen echt helpen. Dat gevoel inspireert mij ook om over de berg te dichten of haar gangen te schilderen, het gevoel zo proberen vast te leggen voordat het verloren gaat. Wat ik toekomstige generaties berglopers zou willen meegeven is een soort van persoonlijke verantwoording, een eigenwaarde van 'wie en wat ben ik'.”

Er is altijd veel gezegd en geschreven over Willem's vader David. Daardoor raakte hij zelf nog wel eens ondergesneeuwd in het grottenwereldje. Toch kon ik het niet laten om hem te vragen waarom zijn vader altijd zo nors op foto's staat. Willem bevestigt dit en verklaard dat zijn vader een zwaar leven had. Maar hij verzekerde mij dat zijn vader geen bitter man was, maar grote vreugde en wijsheid kreeg van de natuur, geologie en historie die hij zeer zeker ook op Willem heeft overgedragen.

De schuilplaats der Bokkenrijders.

De aanwezigheid van de beruchte bokkenrijders in de zuidlimburgse mergelgroeven is nooit echt aangetoond. Toch spreken vele legenden en volksverhalen van hun voorkeur voor de mergelgroeven als nachtelijke ontmoetingsplaats. Dit lijkt alleszins logisch. Wellicht zelfs dat ook de groeven van de Van Schaik stichting door deze illustere voorouders werden bezocht. Hieronder één van die volksverhalen.

In: J.Sinnighe, Limburgsch Sagenboek (Zutphen 1938)39.

“Een inwoner uit B., die op zekeren nacht in de omgeving van Schin op Geul verdwaald was, zag twee mannen voor zich uit over den weg wandelen. Hij besloot hen te volgen, in de hoop zoo in het dorp te belanden. Midden in het veld stond een groote doornstruik. Daarheen richtte het tweetal zijn schreden en....eenklaps waren zij verdwenen. Hij wilde doorloopen, toen hij in de verte nog meer mensen zag naderen. Voor alle zekerheid verborg hij zich in de struiken. Ook deze wandelaars gingen op den doornstruik af, bleven er even staan en verdwenen dan, als in

den grond verzonken. Zijn nieuwsgierigheid won het allengs van zijn voorzichtigheid en hij liep ook naar den doornstruik. Daar zag hij dat een groot mergelblok opzij geschoven was, en een ruwe mergeltrap toegang gaf tot een onderaardsche ruimte. Voetje voor voetje daalde hij in den zwakken maneschijn een paar treden omlaag en zag toen licht branden beneden in het hol. Duidelijk hoorde hij een zware mannenstem, die bevelen uitdeelde, maar hij durfde niet langer te toeven, want hij begreep dat het Bokkenrijders waren.”

Bokkenrijdersvergadering. wandtekening in de Gemeente grot. Anzichtkaart collectie auteur.

Telgegevens SOK-VS-groeven 2004-2005

nr.	groeve	watervl.	baardvl.	meervl.	franjestr.	vale vlee	lngekorver	lwergrvl.	Bech	grootoorvl.	indet.	totaal	Tellingleidrs
35	Koelebosch											*	J. vd Hoon
43	Roothergroeve	54	50	3	4	0	7	0	0	0	6	124	W. Vergoossen
126a	Schoorberg	15	6	0	2	0	0	2	0	0	0	25	W. Vergoossen
162	Theunissen 2	10	0	0	0	0	0	0	0	2	0	12	W. Vergoossen
96	Apostelgroeve	34	25	0	8	0	10	0	0	2	2	81	J. Cobben
105	Scharnerberg	28	9	1	40	0	4	0	0	0	1	83	B. Grol
44	Nieuwe groeve	22	4	0	16	1	10	0	0	0	0	53	B. Grol
	Wijnkelder 1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	J. Cobben
	Wijnkelder 2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	3	J. Cobben
100	De Keel	137	223	6	40	0	8	1	0	0	29	444	J. Willems
59	Scheuldergroeve	13	5	0	0	0	0	0	0	1	0	19	H. Weinreich
119	Heiberggroeve	6	7	0	1	0	0	0	0	1	0	15	H. Weinreich
143	Flessenberg	23	67	15	10	0	16	0	0	0	0	131	H. weinreich
151	Houbensberg	4	7	0	0	0	7	0	0	3	0	21	H. Weinreich
120	Gewandgroeve 1	5	5	0	2	0	0	0	0	0	0	12	L. Verheggen
121	Gewandgroeve 2	10	6	0	0	0	0	0	0	1	1	18	L. Verheggen
		363	415	25	123	1	62	3	0	10	40	1042	
Percentage		34.1	39.1	2.5	11.6	0.4	7.3	0.3	0.0	1.0	3.7	100%	

* = uit veiligheidsoverwegingen afgesloten

Fallenberg = zgn. Jezuitenberg Het noordelijke deel (Vliegenpapierman) is niet toegankelijk.)

J. Cobben
10.05.2005

Financieel jaarverslag 2004.

STICHTING Ir. D. C. van Schaik
DE PENNINGMEESTER

FINANCIËLE CONTROLE COMMISSIE

Opdracht.

Door het bestuur van de Stichting Ir. D.C. van Schaik is conform artikel 11 lid 2 van de statuten opdracht verstrekt aan de heren P. Reintjens en P. Feijt om als financiële controle commissie (FCC) de financiële stukken over het jaar 2004 te controleren.

De jaarrekening 2004 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de Beheerstichting.

Werkzaamheden.

De FCC heeft de opdracht van het bestuur aanvaard als onafhankelijke commissie en als medeleden van de vrienden van de van Schaik stichting. De FCC heeft geen RA noch een AA bevoegdheid.

De FCC heeft de haar toegezonden financiële bescheiden, te weten de balans en de exploitatierekening over het financiële jaar 2004 gecontroleerd, een evaluatie gemaakt van het algemene beeld van de financiële gegevens en cijferanalyses met betrekking tot die financiële gegevens uitgevoerd. Verder heeft de FCC met de bestuursvoorzitter de heer J. Orbons en de penningmeester de heer P. Hardy een gesprek gehad om inlichtingen in te winnen met betrekking tot de financiële gegevens zoals die in de balans en de exploitatierekening over het financiële jaar 2004 zijn geadministreerd.

Verder heeft de FCC een kopie ontvangen van:

- a. de statuten, zoals die op 3 november 2004 opnieuw zijn vastgesteld;
- b. het document van kwijtschelding van de lening afkomstig van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg.

De gegevens zoals die op pagina 2, 3 en 4 van dit financiële verslag zijn vermeld zijn door de FCC bestudeerd.

Oordeel.

De FCC komt op grond van het voorgaande tot de conclusie dat de balans en de exploitatierekening zoals die is weergegeven op de pagina's 2, 3 en 4 een getrouw beeld geeft van het vermogen van de Beheerstichting per 31 december 2004 en van het resultaat over het jaar 2004.

Indien door veranderde omstandigheden alsnog vennootschapsbelasting betaald dient te worden door de Beheerstichting dan zal dit ten laste dienen te komen van het eigen vermogen per 31 december 2004.

Bij dit oordeel gaat de FCC er van uit dat de definitieve vaststelling van de subsidie door de Provincie in overeenstemming is met de bedragen zoals die zijn verwerkt in de exploitatierekening over het jaar 2004.

Maastricht, 6 april 2005,

De Financiële Controle Commissie:

Paul Reintjens

Peter Feijt

Financieel jaarverslag 2004.

STICHTING Ir. D. C. van Schaik
DE PENNINGMEESTER

FINANCIËLE CONTROLE COMMISSIE

Opdracht.

Door het bestuur van de Stichting Ir. D.C. van Schaik is conform artikel 11 lid 2 van de statuten opdracht verstrekt aan de heren P. Reintjens en P. Feijt om als financiële controle commissie (FCC) de financiële stukken over het jaar 2004 te controleren.
De jaarrekening 2004 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de Beheerstichting.

Werkzaamheden.

De FCC heeft de opdracht van het bestuur aanvaard als onafhankelijke commissie en als medeleden van de vrienden van de van Schaik stichting. De FCC heeft geen RA noch een AA bevoegdheid.
De FCC heeft de haar toegezonden financiële bescheiden, te weten de balans en de exploitatierekening over het financiële jaar 2004 gecontroleerd, een evaluatie gemaakt van het algemene beeld van de financiële gegevens en cijferanalyses met betrekking tot die financiële gegevens uitgevoerd. Verder heeft de FCC met de bestuursvoorzitter de heer J. Orbons en de penningmeester de heer P. Hardy een gesprek gehad om inlichtingen in te winnen met betrekking tot de financiële gegevens zoals die in de balans en de exploitatierekening over het financiële jaar 2004 zijn geadministreerd.

Verder heeft de FCC een kopie ontvangen van:

- a. de statuten, zoals die op 3 november 2004 opnieuw zijn vastgesteld;
- b. het document van kwijtschelding van de lening afkomstig van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg.

De gegevens zoals die op pagina 2, 3 en 4 van dit financiële verslag zijn vermeld zijn door de FCC bestudeerd.

Oordeel.

De FCC komt op grond van het voorgaande tot de conclusie dat de balans en de exploitatierekening zoals die is weergegeven op de pagina's 2, 3 en 4 een getrouw beeld geeft van het vermogen van de Beheerstichting per 31 december 2004 en van het resultaat over het jaar 2004.

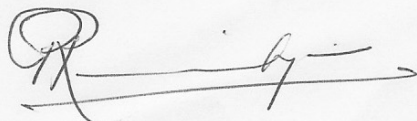
Indien door veranderde omstandigheden alsnog vennootschapsbelasting betaald dient te worden door de Beheerstichting dan zal dit ten laste dienen te komen van het eigen vermogen per 31 december 2004.

Bij dit oordeel gaat de FCC er van uit dat de definitieve vaststelling van de subsidie door de Provincie in overeenstemming is met de bedragen zoals die zijn verwerkt in de exploitatierekening over het jaar 2004.

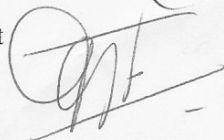
Maastricht, 6 april 2005,

De Financiële Controle Commissie:

Paul Reintjens

Peter Feijt

Korte beschrijving van de onderaardse mergelgroeven in en rond Sibbe.

door Jacquo Silvertant.

Scheuldergroeve. Foto: auteur, 1991.

VALLEI VAN DE SCHEULDER-GROEVEN.

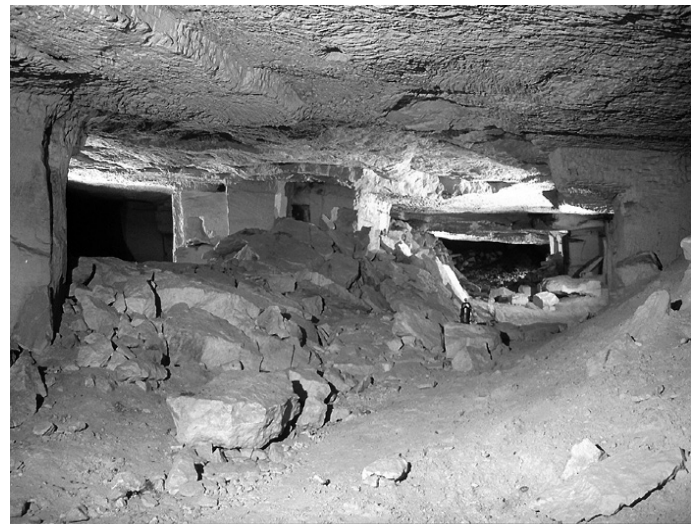
In een kleine vallei aan de bosrand even buiten het dorp Scheulder bevinden zich een tweetal groeven. Eén ervan is te oordelen naar de ontginningstechnieken zeer oud. Eerlijkheidshalve moet gezegd worden dat de precieze ouderdom van ontginningen vaak niet precies vastgesteld kan worden, tenzij er expliciete aanwijzingen zijn in de vorm van aan de ontginning gerelateerde opschriften of voorwerpen. De oude Scheuldergroeve, die tegenwoordig onder beheer staat van onze stichting, heeft twee ingangen die zich bevinden aan de rand van de aangrenzende akker. Beide groeven zijn in de loop der jaren voor een groot deel opgevuld geraakt met leem. De vallei waarin beide groeven zich bevinden lijkt te zijn ontstaan door dagbouwwinning van mergel. Wanneer deze winning zou hebben plaatsgevonden nadat de ondergrondse winning tot stand kwam, dan is het zeer wel mogelijk dat we tegenwoordig in de beide Scheuldergroeven nog slechts de restanten zien van een oudere, grotere groeve die door afgraving is verdwenen.

DE GROEVEN LANGS DE IJZEREN KOEWEG.

Ook langs de IJzeren Koeweg in Sibbe treffen we veel overblijfselen aan van onderaardse steenwinning en ook hier ligt waarschijnlijk nog veel meer onder de grond dan tegenwoordig bekend is bij onderzoekers. De kleine, relatief onbelangrijke grotjes langs de IJzeren Koeweg of de overblijfselen daarvan die in naam of aanwezigheid bekend zijn zijn: Groeve aan de Heide, het Canadabergske, Groeve in de Grindkuil, St.Jansbosheidegroeve, het Invarsputje, Sansovet en een aantal nog naamloze gaten. In de hellingpunt Sibbergroeve/IJzeren Koeweg ligt de middeleeuwse Vallenberggroeve die tegenwoordig niet meer toegankelijk is. De voormalige ingang lag hoog in de helling die overal sporen vertoont van een omvangrijk winningsgebied van mergelbouwsteen. Hier en daar kunnen overduidelijk de contouren van ingestorte gangen worden waargenomen en in de verweerde mergelwanden zijn hier en daar duidelijk zaagvlakken te herkennen. Ook is de oude karrenweg nog te volgen die langs de helling naar beneden richting de IJzeren Koeweg slingert. Even

verderop ligt de Groeve van de Verdwenen Honden. Een ingestorte ingang van een groeve die tegenwoordig één geheel vormt met de Vallenberggroeve. In 1986 en 1987 werd het toegankelijke deel van de Vallenberggroeve in zijn geheel gekarteerd. Tijdens die karteringsexpedities bleek al gauw dat het hier ging om een historisch zeer interessante groeve. Beroemd was ooit de zogenaamde “Mirlitophilenkamer” uit de beginjaren van de gelijknamige Valkenburgse carnavalsvereniging die trouwens nog altijd bestaat. Helaas werden de opschriften uit deze kamer door leden van de toenmalige Mirlitophilen verwijderd met als doel ze weer in te metselen in de feestzaal “het Pantheon” in de Gemeentegrot. Veel van de opschriften eindigden echter in stukken gebroken als bloembakvulling op de Hazelderhof. Een belangrijke vondst in de Vallenberggroeve was in 1985 de vondst van een 16e eeuwse valsmunterij door Han Bochman en de zijnen. Eigenlijk was men op zoek naar twee sabels van de familie Schoenmaekers die daar tijdens de Tweede Wereldoorlog verstopt waren. Er was in 1983 al eens naar de sabels gezocht, maar zonder resultaat. Nu stuitte men dus op een “bonus”, namelijk de valsmunterij die tot op

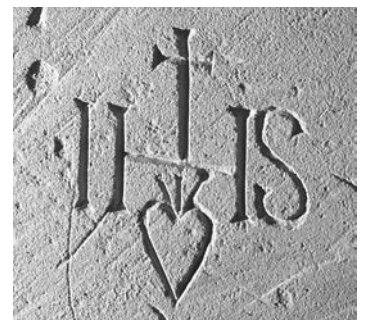

heden geldt als enig in zijn soort. Tot slot is de groeve in het verleden veelvuldig gebruikt als veestalling. Hiervan getuigen nog steeds de vele halstergaten waaraan men de dieren vast kon leggen, voederbakken en ommuurde stalletjes in grote delen van het gangenstelsel. Op enkele plaatsen is sprake geweest van de winning van kalkmergel die werd gebruikt als meststof voor de akkers op de zure lössgronden. De Vallenberggroeve is tegenwoordig grotendeels ingestort, terwijl een groot aantal gangen erg instabiel is en dus zeer gevaarlijk om te bezoeken. Doordat de groeve tegenwoordig niet meer door mensen wordt bezocht is het een uitgelezen verblijfplaats geworden voor vossen, steenmarters en wellicht ook dassen. Reeds in 1986/87 werden op veel plaatsen resten gevonden van kleinwild, maar ook van kippen en ander gevogelte dat als maaltijd van bovengenoemde dieren had gediend. Ook eieren bleken een geliefde lekkernij.

DE GROEVEN IN DE HELLINGEN VAN DE BIEBÖSCH EN HET ST.JANSBOS.

In de hellingen van de Biebösch vinden we veel sporen van eeuwenoude kalksteenwinning. In de Nieuwe Steentijd werd in dit gebied zelf al ondergronds vuursteen gewonnen.

Veel oude groeven zijn hier bijna verdwenen, geheel verdwenen of zelfs niet eens bekend. Als voorbeeld zijn er de talloze romantische benamingen voor die groeven die nog steeds als toponiemen voortleven. Groeve Gerendal, Groeve van de Scheve Spar, Groeve van de Hondenmummie, Groeve Esschenbosch, Bieböschgroeve, de Ge-wandgroeve, de Pruus Karel-groeve en de St. Jansbosgroeve.

*Christusmonogram. Invarsputje.
Foto: Auteur, 1987.*

Oude karrenweg Lemmekenskoel met instroming van aardpijpen. Foto auteur, 2003.

DE GROEVEN LANGS DE SIBBERGRUBBE.

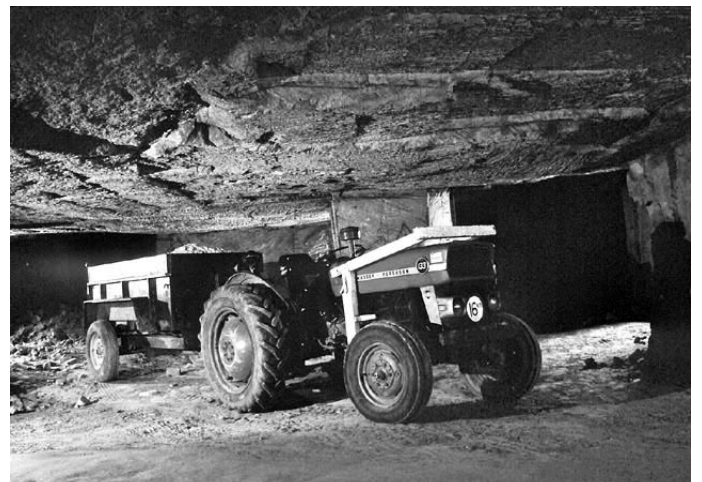
In 1984/85 werd de Lemmekenskoel in het kader van een werkloosheidsproject heropend en ingericht als vleermuisreservaat. Sindsdien is het gangenstelsel afgesloten met een groot hekwerk in de dalhelling. De groeve is tegenwoordig zeer instabiel. De groeve werd landelijk bekend om zijn grote hoeveelheid schapenskeletten die door de hele groeve verspreid lagen. Toen enkele bezoekers meenden dat ze het skelet van de herder en zijn hond hadden gevonden haalde de groeve de landelijke pers. Het skelet werd natuurlijk nooit aangetroffen. Toch spreken de vele skeletten in de groeve nog steeds tot de verbeelding. Is hier ooit een kudde schapen omgekomen omdat de ingang is ingestort? Gaat het om slachtafval? Of misschien waren de dieren ziek en heeft men ze in de groeve gedreven om verdere besmetting te voorkomen? We zullen het wel nooit te weten komen, maar de groeve staat van oudsher bekend als de “Lemmekenskoel” en zo zal hij ook wel altijd blijven heten. Het oudste opschrift in de groeve stamt uit het jaar 1673. Interessant is een opschrift uit de 18e eeuw. Er staat geschreven: Arnoldus kutzer aufs Schalun/Joannes petrus Kamps ijager aufs Schalun anno 1764 - 7 en 18 december. De groeve is oorspronkelijk groter geweest dan het tegenwoordige gangenstelsel. De huidige ingang bestaat uit een soort krater die als het ware

midden in het oorspronkelijke gangenstelsel ligt. Hierdoor is een deel van het labyrint verdwenen. Alleen de gangen die vanuit de krater hellinginwaarts lopen zijn bewaard gebleven. De oorspronkelijke ligging van de ingang is niet bekend, maar deze heeft in ieder geval lager in de helling gelegen of misschien wel in de tegenoverliggende helling.

Het niveau waarop de nog toegankelijke gangen liggen is namelijk nog altijd een aantal meters onder het huidige maaiveld, terwijl de graafrichting uit de richting van de Sibbergrubbe komt. De ouderdom van de groeve moet hoogstwaarschijnlijk gezocht worden in het einde van de dertiende eeuw. Dit weten we nadat in 2003, toen de groeve tijdelijk open lag, tijdens een bezoek onder een hoop winningspuin de scherven van een etensbord werd gevonden waarvan het aardewerk voor het laatst geproduceerd is rond het jaar 1275. Een zelfde bord werd onder soortgelijke vondstomstandigheden in 1986/87 gevonden in de Vallenberggroeve. Iets hoger op langs de Sibbergrubbe ligt de Flesschenberggroeve. Aan de rechterkant van de weg wanneer men de Sibbergrubbe op komt. De groeve is tegenwoordig in beheer bij onze stichting en U heeft er al uitgebreid over kunnen lezen in één van de vorige Steunpilaren. Aan de linkerkant van de Sibbergrubbe tussen de IJzeren Koeweg en ingang America van de

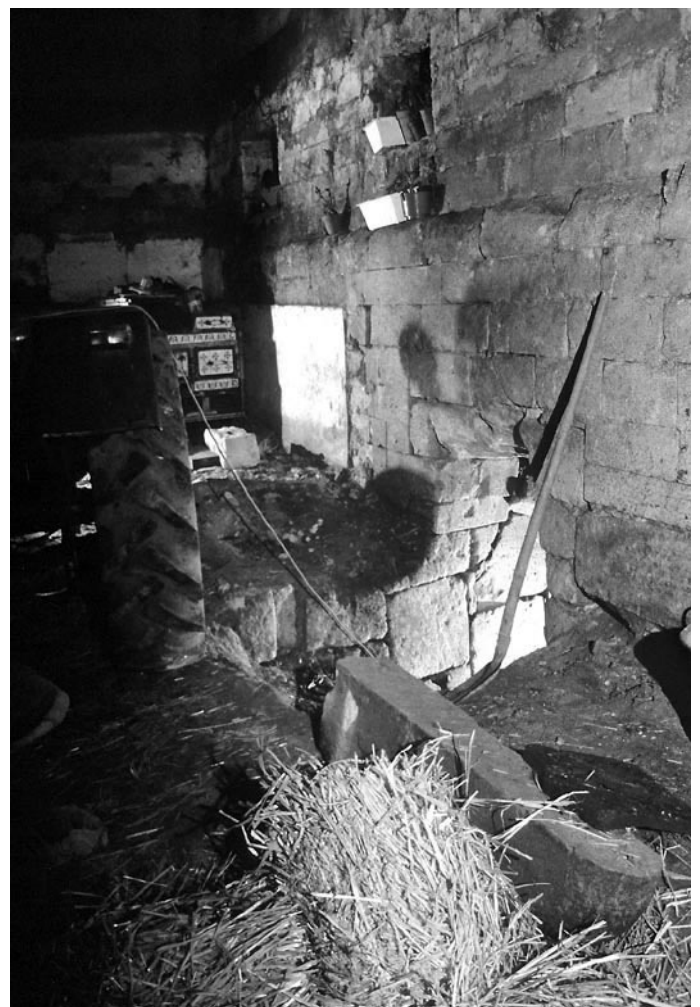
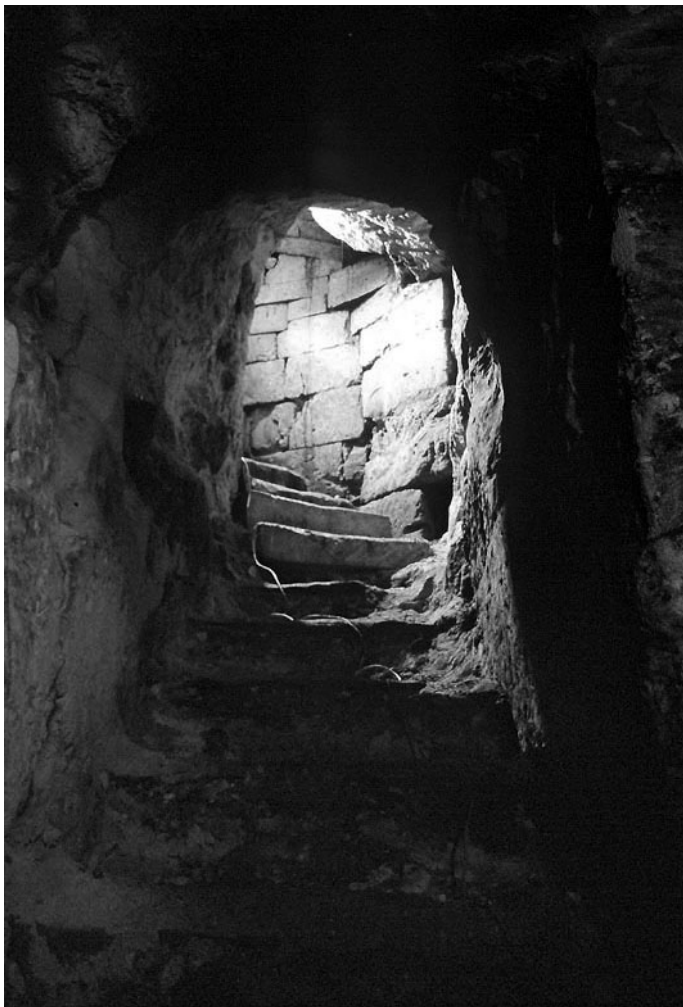

Sibberberg. Boven: Historische schuilkapel. Links: Oude Berg met historische tekeningen. Rechts: Moderne blokkar. Foto's: Auteur, 1997.

Sibberberg liggen nog enkele kleine gangenstelsels zoals het Nolleleukske en het Kornelsbergske. Voorts treffen we hier nog een dichtgeslibte ingang aan waarover verder niets bekend is. Het zou hier wellicht kunnen gaan om het in 1946 ingestorte Paulusbergske. Beneden aan de Sibbergrubbe, ligt nog één kleine groeve aan de landweg die links indraait. Dit is het Bekkersbergske. Een enkele onbeduidende gang van 15 meter lengte. In het nabij gelegen Wijngaardsdal tussen de Wilhelminatoren en Sibbergrubbe, bevindt zich ook nog een ontsluiting van mergel. Hoewel hier geen groeve bekend is, zijn hier wel sporen van mergelwinning aangetroffen. In dit dal vond

reeds in de prehistorie vuursteenwinning plaats. Terugkerend naar de Sibbergrubbe vinden we tot slot in het dorp Sibbe zelf de Sibbergroeve of Sibberberg waarover alleen al een boek vol geschreven zou kunnen worden. Het is het grootste, nog in bedrijf zijnde, gangenstelsel van Nederland. De gangen zijn, in vergelijking met andere groeven, relatief laag. Oorzaak hiervan is het feit dat hier alleen de zeer harde Sibberlaag ontgonnen is. Een mergelpakket van amper twee meter dik. Naar de randen van het pakket worden de gangen steeds lager totdat de ontginning stopt in sterk verontreinigde gedeelten met grote geologische storingen in de steenlaag. Men heeft

Graet vanuit een boerderij aan de Sibbergroeve tot in de groeve. Foto's: auteur, 1997.

hier en daar duidelijke risico's genomen om maar zo veel mogelijk van de kostbare laag te kunnen ontginnen. De totale ganglengte van de Sibbergroeve bedraagt ongeveer 69 kilometer. Oorspronkelijk heeft de groeve meerdere ingangen gehad waarvan er nog slecht één gebruikt wordt. Een aantal jaren geleden kwam daar nog de particuliere ingang bij van het adventure bedrijf ASP die de groeve via een trappschacht boven aan de Daelhemerweg/hoek Dorpstraat betreedt. De groeve bestaat uit een oud en een nieuw gedeelte. De oude berg werd rond het jaar 1600 geopend. Van monumentale waarde is de onderaardse schuilkerk uit de Franse tijd (1795-1815). Het nieuwe gedeelte van "de grote berg van Sub" is zoals gezegd jonger. Hier vinden we voornamelijk ontginningen uit de tweede helft van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw. Vanaf de jaren dertig van de twintigste eeuw werd er door het bedrijf America losse kalk gewonnen ten behoeve van een kalkbranderij. Het bedrijf maakte in de jaren vijftig van de twintigste eeuw een nieuwe ingang, die we tegenwoordig kennen als de Biebosch ingang. Deze ingang lag op privé terrein waarmee het bedrijf de gemeentelijke belasting voor gebruik van de bestaande ingang kon omzeilen. Gedurende meerdere jaren hebben

ook champignonkwekers hier hun bedrijf gehad. Op sommige plaatsen zit ook nu nog een dikke laag van het onsmettingsen bestrijdingsmiddel DDT op de muren. Het nieuwe deel van de groeve is tegenwoordig nog in gebruik bij een aantal blokbrekersbedrijven. Het oude gedeelte daarentegen is niet meer toegankelijk voor publiek. Het gangenstelsel heeft zware schade geleden van jarenlange lozing van rioolwater en storting van afval die tot de jaren tachtig van de vorige eeuw hebben plaatsgevonden. Met overheidssubsidie zijn de getroffen gedeelten toen wel schoongemaakt. De stabiliteit van het oude gedeelte is echter de laatste jaren dusdanig verslechterd dat men het verstandig achtte om dit deel van de groeve af te sluiten.

CONCLUSIE

Er ligt nog veel interessants verborgen in de ondergrond van Sibbe, dat moge duidelijk zijn. Het werk van onze stichting en de SOK maakt het mogelijk om steeds meer te weten te komen over de geschiedenis van die onderaardse wereld.

Vrienden van de stichting ir. D.C. van Schaik.

De onderstaande lijst bevat de namen van de Vrienden van de Van Schaik stichting die aangegeven hebben geen bezwaar te hebben openbaar genoemd te worden als donateur van de stichting. Vanaf € 25 per jaar kunt u ook donateur van de stichting worden. U krijgt jaarlijks een uitnodiging voor de Groevedag waar u het werk van de stichting kunt aanschouwen. Daarnaast wordt u twee maal per jaar door middel van de nieuwsbrief “Steunpilaar” op de hoogte gehouden van het wel en wee van de stichting. Een briefje naar ons secretariaat op Postbus 2235, 6201 HA Maastricht volstaat. U kunt ook rechtstreeks op ons rekeningnummer storten: SNS-Bank Maastricht 92.98.12.034 of KBC Bank (B) 745-0030689-09. Wij danken iedereen die met zijn of haar financiële bijdrage de Stichting ir. D.C. van Schaik steunt in zijn activiteiten.

- Dhr. A.A.H. Barten, Gellik (B).
- Dhr. H.J.M. Beaumont, Maastricht.
- Dhr. R.P. Beaumont, Maastricht.
- Dhr. J.J. Beckers, Eijsden.
- Dhr. P.G.H. Beckers, Maastricht.
- Dhr. drs. G.J. Beijer, Lanaken (B).
- Dhr. H. Blaauw, Malden.
- Mevr. J. Blijham- Pama, Zeist.
- Dhr. J.L.P. Bovy, Maastricht..
- Dhr. P.J. Brand, Eckelrade.
- Dhr. R.D. Carriere en Mevr. Th. J. Carriere-van Schaik, Leiderdorp..
- Mevr.TH.G.M.Colen-Beijer, Moergestel.
- Bouwbedrijf Coppes BV,
Dhr. H.N. Degens, Valkenburg a/d Geul.
- Dhr. J. van Deurse, Maastricht.
- Caves Cadier,
Dhr. R. Dreessen, Cadier & Keer.
- Dhr. A.A.T.M. Eliëns, Leende.
- Mevr. M.E.TH.Estourgie-Beijer, Lanaken (B).
- Dhr. P.H.J. Franssen, Gulpen.
- Dhr. H.H.N. Geurts, Valkenburg a/d Geul..
- Mevr. J. de Goede, Maastricht.
- Dhr. J.H. Gorissen, Maastricht.
- Dhr. A.H.G.L. Hamelers, Maastricht.
- Dhr. E.H.C.E. Honee, Maastricht.
- Dhr. M. Hoogerwerf, Landgraaf.
- Stichting Jezuïetenberg,
Dhr.drs.B.G.M. Houben, Maastricht.
Dhr. ing. P.H.H. Houben, Maastricht.
- Dhr. H.S. Hovens, Maastricht.
- Pandrim Heerlen BV,
Dhr. Mr.P.CH.M.Huijsmans, Clermont(B).
- Dhr. H.G.A. Koene, Maastricht.
- Dhr. P.M.B.L. Koene, Maastricht.
- Dhr. J.T.F.M. Krekel, Geleen.
- Dhr. E.H.J.R. Lamkin, Maastricht.
- Mevr.L.M.J.Lamkin-Colson, Maastricht.
- Dhr. G.H.V. van Lijf, Maastricht.
- Dhr. J.M.G. Maes, Maastricht.
- Dhr. S.E. Minis, Maastricht.
- Dhr. H.H. Mooren, Bergen op Zoom.
- Gilde vaan de Berregmennekes,
Dhr. W.E.M.G. Nelissen, Maastricht.
- Apotheek Ten Horn,
Dhr. R.F.J.M. Oostwegel, Maastricht.
- Chateau Sint Gerlach Hotel,
Dhr. C. Oostwegel, Valkenburg a/d Geul.
- Dhr. H. Oppenhuis de Jong, Haarlem.
- Dhr. drs. P.M. Orbons, Gronsveld.
- Dhr. J. Peumans, Riemst (B)
- Dhr. G.F.F.M. Pieters, Milsbeek.
- ENCI Maastricht BV.,
Dhr. M. Poesen, Maastricht.
- Dhr. J. Popma, Delft.
- Dhr. C.A.T. Pulles, Maastricht.
- ASP Adventure BV,
Dhr. R. Remeiers, Valkenburg a/d Geul.
- Dhr. P. Rodenburg, Maastricht.
- RO Groep,
Dhr. ir. F.A.A.M. Roosen, Maastricht.
- Dhr.dr. ir. E.P.M. Rousseau, Maastricht.
- ESP Erik Sauter Partenaire BV,
Dhr. E.J.P.M. Sauter, Neerharen (B).
- Dhr. ing. W.C.L. van Schaik, Geldrop.
- Dhr. L. Schoenmakers, Maastricht.
- Dhr. drs. J. Silvertant, Maastricht
- Dhr. B.G.J.J. Snelder, Maastricht.
- Dhr. L.S.J.M. Spronck, Maastricht.
- Rederij Stiphout/Festivillage,
Dhr. C.B.C.A. van Stiphout, Maastricht.
- Dhr.A.P.R. van der Stroom, Maastricht.
- Dhr. drs. H.W. de Swart, Leiden.
- Dhr. I. Thys, Riemst (B).
- Dhr. F.B. Vandehoek, Maastricht.
- Dhr. dr. A.M. Voûte, Soest.
- Dhr. drs. A.P. Witlox, Maastricht.

Medewerkers betrokken bij de stichting.

Bestuur:

- Joep Orbons, voorzitter.
- Desirée Schoenmakers, secretaris.
- Pi  re Hardy, penningmeester.
- Wilfred Schoenmakers, bestuurslid.

Comité van aanbeveling:

- G.Beijer, voorzitter.
- C.Oostwegel.
- G. van Lijf.
- S. Sleijpen.

Groevenbeheerders:

- Apostelgroeve, Ton Breuls.
- Fallenberggroeve, Pim Houben.
- Flesschenberggroeve, Jan Laumen.
- Gewandgroeve en Heiberggroeve, Hub Geurts.
- Heerderberggroeve, Henk Ramakers.
- Houbenbergske, Erik Honée en Marc Koch.
- Keldertjes Slavante, Wil Ramaekers.
- De Keel, Luck Walschot.
- Koeleboschgroeve, Ed de Grood.
- Nieuwe Groeve achter Huize St. Joseph, Han Bochman.
- Roothergroeve, John Hageman.
- Scharnderberggroeve, John Knubben.
- Scheulderberg, Peter Jennekens.
- Theunisgroeve, Giel Bindels.

Technische commissie:

- Olav Hensing, coördinator.
- Han Bochman.
- Norbert Hensing.
- Cham Peters.
- Jo Pantekoek.
- Mark Koch.
- Philippe Meijers.
- Marco Sliker.
- John Vincken.

Coördinator rondleidingen:

- Peter Jennekens.

Medewerkers:

- Wil en Carla Ramaekers.

Redactie Steunpilaar:

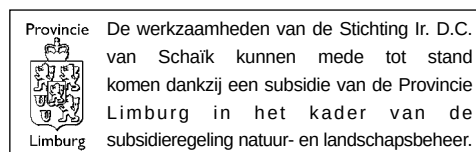
- Rob Heckers.
- Jacquo Silvertant.

Adviseurs:

- Ed de Grood, juridische zaken.
- Roland Bekendam, mijnbouwtechnische zaken.

Referentieraad:

- K. Huntjens.
- D. de Graaf.
- R. Brandt.
- J. Felder.
- S. Van der Leeuw.
- A. Voûte.
- W. Van Schaik.

Colofon

Redactie: Jacquo Silvertant
Lay-out: Rob Heckers
Druk: Stereo+Grafia, Maastricht
Redactieadres: Stichting ir. D.C. van Schaik
Postbus 2235
6201 HA Maastricht
e-mail: info@vanschaikstichting.nl
Web-site: www.vanschaikstichting.nl
Bankrekening: SNS Bank Maastricht 92.98.12.034
KBC Bank Vroenhoven: 745-0030689-09
Kamer van Koophandel
voor Zuid Limburg: 14056739

De Steunpilaar van de Van Schaikstichting verschijnt twee maal per jaar, in april en in augustus. oude exemplaren van de Steunpilaar kunnen bij de stichting nabesteld worden, zolang de voorraad strekt. Zie de website voor details. De Van Schaikstichting is een onderdeel van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg en werkt nauw samen met de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven.